

SLOVENSKI LIST

Izhaja vsak ponedeljek zjutraj

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/II
Telefon št. 3487, interurban 3487
Rokopisi se ne vračajo

Posamezna št. 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. Celoletna naročnina 50 Din, polletna 25 Din, četrletna 13 Din. Inserati po dogovoru

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6/II
Poštni ček, račun, Ljubljana 15.179
Telefon štev. 2549

Delo pomiritve, obnove in narodne konsolidacije

Znameniti članek francoskega lista o velikem patriotskem činu Nj. Vel. kralja Aleksandra — Demokratičen režim se kmalu zopet vrne?

Pariz, 11. jan. AA. »Petit Parisien« prinaša obširen članek Alberta Julienja pod naslovom »Dve leti kraljevske vlade v Jugoslaviji in s podnaslovom »Delo pomiritve, obnove in narodne konsolidacije, izvršeno v dveh letih, dela največjo čast kralju Aleksandru in kabinetu generala Petra Živkovića«.

Albert Julien izvaja v tem članku, kako je leta 1928 divjala v Jugoslaviji strankarska borba navzlic ponovnim naporom vladarja, da pomiri strankarske strasti, ki bi bile dovedle kmalu do državljanske vojne.

Kralj Aleksander je to predvideval in čeprav težkega srca sklenil ukiniti ustavno svobodo in razpustiti parlament. Imel je tudi pogum, da je vzel vso odgovornost za oblast nase. V manifestu 6. januarja 1929 je povedal, da postavitev avtoritativnega režima nima drugega smotra, kakor napraviti konec kaosu in vse pripraviti za režim prave demokracije. Pozval je narod in poslance vseh strank in skupin, naj se zbere okoli njega in mu pomagajo pri uresničenju tega smotra.

To povabilo je bilo tudi navdušeno sprejeto. Ne samo, da se je, lahko rečemo, celokupna jugoslovanska javnost odzvala, nego je večina šefov bivših strank pohitela, da ponudijo

generalu Živkoviću svojo pomoč, tako da so danes vse bivše stranke zastopane v kabinetu generala Živkovića.

Po zaslugi kraljevega poguma in bistroumnosti se niso samo pomirile in unesle strasti, ampak se je ustvarilo tudi narodno edinstvo.

Omenjajoč nato vladni akt od 3. oktobra 1929, s katerim je dobila država edino pravo ime Jugoslavija in se je razdelila v devet banovin, ki imajo široko avtonomijo, naglašja Julien, da je s tem bilo ustrezno tudi Hrvatim, ki so v prejšnjem centralističnem režimu videli oviro za svoj gospodarski in kulturni razvoj.

Potem prehaja odlični francoski žurnalista na delo vlade na gospodarskem polju. Vlada ni samo dovršila agrarne reforme v korist kmetomalega posestnika, nego je tudi ustanovila Privilegirano agrarno banko. Vlada generala Živkovića je uknila tudi nekatere davke, ki so bremenili predvsem kmeta in malega prodajalca. Vse to pa ne brani kraljevini Jugoslaviji, da ne bi navzlic krizi agrarnih pridelkov, ki vlada v vseh državah centralne Evrope, dosegla proračunskega ravnotežja.

Na zakonodajnem polju je bil velik uspeh dosežen z izenačenjem — in to je velevažno — raznih zakonov, medtem ko so do leta 1929 vla-

dali v različnih krajih različni zakoni. Definitivno so bili sprejeti tudi verski statuti za muslimansko, židovsko, protestantsko in pravoslavno cerkev.

Naposled je vlada z namenom, da ohrani v množicah, zlasti pa v mladini jugoslovanskega duha in edinstvi, v edinstveni narodni organizaciji »Sokol kraljevine Jugoslavije« združila vse članstvo Sokola v državi.

Julien konča:

»Iz tega kratkega pregleda se vidi, čeprav smo namenoma izpustili modro iniciativo dr. Marinkovića v zunanji politiki, katere orientacija se ni prav nič izpreminjala, v čem je stalno stremenje in kakšna je bila briga kralja Aleksandra in njegovih sodelavcev: dokončati veliko delo pomirjenja in narodnega zedinjenja. Po teh dveh letih izkustev se moremo mi samo pridržati hvali jugoslovanskega tiska in priznanju, da so bili ti napori kronani s popolnim uspehom.

Ko bodo popravljene pogoje strank in ko bodo postavljeni temelji za narodno edinstvo, se vrnemo,« je rekel kralj v manifestu dne 6. januarja 1929, k vladavini iskrene demokracije.

Morda napoči ta čas kmalu.

Roparii so ju odpeljali

Lita Chaplin.

Georges Carpentier.

Bivši francoski boksar Georges Carpentier in žena Lita Chaplin sta postala žrtvi drznega roparskega napada. Ko sta po končani predstavi v nekem newyorškem gledališču stopila v avtomobil, so ju napadli roparji, odpeljali z avtomobilom daleč ven iz mesta in ju oropali, nato pa pustili na samotni podeželski cesti.

Plen roparjev cenijo na 25.000 dolarjev.

Odhod dr. Marinkovića v Ženevo

Belgrad, 11. jan. 1. Z večeršnjim Simphon-Orient-ekspresom je odpotoval iz Belgrada naš znanji minister dr. Voja Marinković. Dr. Marinković odpotuje v Ženevo na predstoječe zasedanje Sveta Društva narodov, katerega član je. Na bodočem zasedanju Društva narodov so na dnevnem redu mnoga važna vprašanja, ki se deloma tičejo tudi naše države. Dr. Marinković je odpotoval v Ženevo nekoliko prej zato, da prouči ta vprašanja in njih rešitev. Poleg tega je referent v Svetu Društva narodov o vprašanju mandatov velesil nad kolonijami in bo imel obširno poročilo. Na kolodvor ga je sprejelo veliko število njegovih uradnikov, na potovanju pa ga spremlja njegov osebni tajnik K. Pavlović.

Prihod novega bana v Zagreb

Zagreb, 11. jan. 2. Danes zjutraj ob pol 8 se je pripeljal z belgradskim brzovlakom novi ban savske banovine dr. Ivo Perović. Na kolodvoru so ga pričakovali njegov pomočnik dr. Steva Hadži in drugi uradniki. Po pozdravu sta se ban in podban odpeljali v bansko palačo, kamor je dospel nekoliko po 9. Bivši ban dr. Šilović in mu takoj predal agende. Ko je novi ban prevzel svojo dolžnost, je izdal svojim uradnikom in podrejenim okrožnico, v kateri javlja, da je nastopil svojo dolžnost ter pozivlja vse uradnike, da naj striktno in vestno izvršujejo svoje dolžnosti nepristransko in složno na zakon in svrhu napredka splošnih državnih interesov. Pri tem naj imajo vsi uradniki pred oči manifest Nj. Vel. kralja in deklaracijo vlade od 4. julija 1930. Nadalje zahteva novi ban, da naj postopa uradništvo z narodom ljubezno in vljudno.

Banska uprava je obvestila danes vse inozemske konzulate v Zagrebu o spremembi vodstva. Bivši ban dr. Šilović odpotuje danes z brzim vlakom v Belgrad, da se zahvali Nj. Vel. kralju za njegovo povišanje in odklovanje.

Jutri ob 11 dopoldne bo sprejel novi ban Perović uradnike banovine, ob 12 pa policijske uradnike. Novi ban stanuje v banskih prostorih.

Dunajska vremenska napoved: Dosedanje vreme bo trajalo dalje.

Komemoracija za Joffrom

Belgrad, 11. jan. 1. Danes dopoldne ob pol dvanajstih se je vršila svečana komemoracija za pokojnim maršalom Joffrom, ki jo je opravil v francoski cerkvi blažene Device Marije p. Privat Bellarde ob asistenci francoskih sester. Komemoracije se je udeležil tudi Nj. Vel. kralj Aleksander v spremstvu svojega prvega pribočnika, armadnega generala Stojanovića. Pri vstopu v cerkev sta pričakovala Nj. Vel. kralja francoski minister na našem dvoru, poslanik Dard, in francoski vojaški ataše, general Petit. Med navzočimi smo opazili tudi ministrskega predsednika, armadnega generala Petra Živkovića, celokupno vlado, bivšega ministrskega predsednika Ljubo Davidovića, dalje predsednika Državnega sveta dr. Ninko Perića, predsednika Društva rezervnih častnikov Radosavljevića in celokupni diplomatski zbor. Po svečanosti, ki jo je izvršil belgradski nadškof dr. Rodić, je imel župnik Bellarde daljši govor, v katerem je naglašal vrline maršala Joffra kot vojskovodje, človeka in vernega katolika.

Napredovanje

Belgrad, 11. jan. 1. Napredoval je z ukazom Nj. Vel. kralja za svetnika v zunanjem ministrstvu dr. Ivan Perne v 4. skupini I. kategorije.

Otvoritev ikonske rastave

Belgrad, 11. jan. 1. Pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja je priredilo Društvo prijateljev umetnosti v umetniškem paviljonu razstavo starih pravoslavnih ikon in kopij fresk. Danes dopoldne ob 1 se je vršila svečana otvoritev razstave, na kateri so bili med ostalimi odličnimi gosti kot zastopnik kraljevske vlade minister Frangeš in patriarh Varnava.

Volitve v Španiji 1. marca

Madrid, 11. jan. kk. Da prepreči govorice o sestavi nove vlade, je španski kabinet objavil, da se bodo volitve v parlament gotovo vršile 1. marca in da bo vlada skrbela za to, da se bodo volitve vršile čisto brez vsakršnega vplivanja. Ker trajajo najmanj časa za svobodno volivno propagando 20 dni, se mora najpozneje 10. februarja odpraviti sedaj obstoječe vojno stanje v Španiji in dovoliti svoboda zborovanja in tiska. Smatra se, da se bo v času volivne propagande zopet razglasilo vojno stanje, če bi prišlo do večjih nemirov. Kljub temu pa bi se potem vseeno vršile volitve, ker se smatra za neobhodno potrebno, da se parlament čim prej vselane.

Kongres Sovjetske unije

Moskva, 11. jan. kk. Centralni izvršni odbor je sklical prihodnji sovjetski kongres celokupne Sovjetske unije na dan 5. marca v Moskvo.

Družba „ILIRIJA“ Premog
Dunaška cesta št. 46 Drva
Telefon: 2820 Koks

Ban dr. Marušič nadzoruje

Maribor, 11. januarja. Vse današnje dopoldne je ban dr. Drago Marušič sprejemal deputacije, kakor razna kulturna in gospodarska društva, načelnike cestnih okrajnih odborov itd. Med drugim je sprejel tudi predstavnike Kmečke zveze in sicer gg. Serbineka, Vesenjaka, Mihelčiča in Krajca, ki so tolažili želje in potrebe kmečkega ljudstva. Ob 14.18 se je ban odpeljal v Ptuj.

Ptuj, 11. januarja. AA. Danes popoldne se je pripeljal semkaj iz Maribora ban dr. Marušič. Na postaji ga je pozdravil mestni načelnik g. Mihael Brenčič, ki mu je v kratkem nagovoru izrekel dobrodošlico. Ban se je za prišrni pozdrav zahvalil. Nato je okrajni načelnik predstavil banu prisotne osebnosti in sicer komandanta mesta inženjerja-majorja Mirka Sarca, okrajnega podnačelnika dr. Zvonka Bratino, mestnega podnačelnika Pavla Pirieha, davčnega inspektorja Ladislava Jeršeta, komandirja orožn. čete Milana Cvetkovića, načelnika progovne sekcije inž. Josipa Urbančiča, banskega svetnika dr. Mateja Senčarja in druge.

G. ban in njegovo spremstvo so se nato v avtomobilu odpeljali v poslopje okrajnega glavarstva, kjer je ban najprej sprejel zastopnike nameštencev ptujskih državnih uradov pod vodstvom okrajnega načelnika Vavpotiča, ki je v svojem pozdravnem nagovoru zagotovil bana svoje zvestobe in v imenu vseh državnih nameštencev obljubil, da bodo drž. uradniki kakor dosedaj tudi poslej vedno delovali v zmislu visokih idej Nj. Vel. kralja, izraženih v manifestu z dne 6. januarja. Z veliko pozornostjo so nato vsi prisotni sledili patriotskemu govoru g. bana, ki je med drugim rekel:

»Potrebno je, da mi vsi dobro razumemo sedanj položaj. V velikem času živimo, v važnem razdobju, morda v važnejši dobi, kakor je bila ona, ko so naši predniki z vsemi svojimi močmi in naporu ustvarjali Jugoslavijo. Mogoče se nismo vedno zavedali, kakšne dolž-

nosti nam je nalagalo dejstvo, da živimo v lastni svobodni državi. Danes, po dvanajstih letih vidimo, da smo bili nepripravljene za veliko odgovornost, ki jo nalaga našemu narodu samostojno življenje v neodvisni državi.

Nj. Vel. kralj Aleksander je v svoji veliki uvidevnosti s svojim manifestom prekinil ono prejšnost, v kateri smo se kosali med seboj, ne morda, da bi jim boljše vladali svojo državo, temveč da bi jo še bolj desorganizirali. Danes, v sedanjih velevažnih dobi je naša sveta dolžnost, da z vsemi svojimi silami delamo za konsolidacijo našega državnega doma. To nam nalaga tudi odgovornost do naših potomcev, ki jim moramo zapustiti dobro urejen dom. To dolžnost ima pred vsem uradništvo, zlasti slovensko uradništvo, ki je na posebno dobrem glasu. Pozivam vas, da delate preko svojih dolžnosti, ker veliki čas, kakršen je današnji, zahteva tudi velikega dela. Pozivam vas, da položite v svoje delo tudi srce. Uradništvo, ki se zaveda svoje dolžnosti, danes ne sme delati tako kakor prej, nekako šablonsko. Zrtvovati mora vse svoje duševne in telesne zmožnosti, da doprinese v pravilnem razumevanju visoke ideje Nj. Vel. kralja svoj delež h konsolidaciji države. Naš kralj je naš edini pravi pot, ki vodi h gospodarskemu, kulturnemu in duševnemu napredku naše ljubljene Jugoslavije.

Apeliramo na uradništvo, da z ljubeznijo do države in z zaupanjem gleda na vse ukrepe centralne vlade in banske uprave in da jih izvrši, kakor to zahtevajo interesi naroda. Pozivam vas, da z udanostjo gledate v globoko modrost kralja Aleksandra, ki je z velikim delom, ki ga je izvršil, zares vreden naše ljubezni.«

Vsi prisotni so sprejeli banov govor z velikim navdušenjem in trikrat vzkliknili svojemu vladarju.

Ban je nato v spremstvu pomočnika dr. Pirkmajerja sprejemal do 8 zvečer razne deputacije. Jutri se ban in njegov pomočnik odpeljeta s spremstvom v Mursko Soboto.

Ozadje poljsko-romunskih pogajanj Nemška protipoljska gonja izsilila obnovitev vojaške pogodbe

Varšava, dne 11. jan. ne. Zadnji teden se je ponovno govorilo o obnovi poljsko-romunske vojaške pogodbe, ki bo iztekla prihodnjega meseca. Znano je, da se pogajanja med obema vladama vršijo že dalje časa in sicer pod pritiskom gonje, katero je vprizoril nemški tisk proti Poljski državi in ki se vrši z nezmanjšano srditostjo že tri cele mesece. Poljska vlada s početka niti namere ni imela podaljšati vojaško konvencijo z Romunijo (napreduje predvsem proti sovjetski Rusiji), toda očitno sovraštvo, katero kažejo nešteti čini nemške države, so primorali poljsko vlado do tega, da misli na obrambo svojega ozemlja tako proti vzhodu, kakor proti zapadu. Za enkrat sicer ni nobene resnice na tem, da hoče Poljska dati protinemški značaj obnovljeni pogodbi z Romunijo. Res je, da bi v slučaju ruskega vpadu v Besarabijo, Poljska morala v prilog svoje zavezniške oslabilosti nemško mejo. Res je tudi, da bi bil ta raz-

log zadosti, da Poljska zahteva od strani svoje zavezničke protiuhugo za slučaj konflikta z Nemčijo. Toda za enkrat se o tem še ni razpravljalo. Pač pa se sliši, da hoče Romunija spraviti v novo pogodbo zavarovanje svoje meje proti Madžarski. Temu se poljska vlada upira, ker za enkrat ne želi stopiti na polje, kjer vrši varnostno službo Mala antanta.

V zvezi s tem, poročajo iz zanesljivih virov, da so se pogajanja pospešila radi manjšinske debate, katero bo Nemčija izzvala v Genovi. Poljska bi v tem slučaju rada računala na dejansko pomoč romunske diplomacije. Nadalje je povsem resnično, da je sovjetska vlada pred kratkim obnovila ponudbo za nevtralnno pogodbo s Poljsko. Nemški tisk se prizadeva, da bi to osmešil čes, da je izmišljotina, ter s tem prikril bojazan posledic končnega poljsko-ruskega sporazuma.

Najbogatejši mož na svetu

Razdeliti hoče vse svoje premoženje

New York, 11. januarja. S. Najbogatejši mož na svetu je John Rockefeller, ki je star že 92 let. Živi v sijajni vili blizu New Yorka, zdaj pa se je zaradi hude zime podal v svojo vilo v Floridi na Ormondski obali, kjer se je začelo zdaj že kopanje. Tu je zbral te dni svoje prijatelje, katerim je prebral svojo poslanico vsemu svetu. V tej poslanici se najprej zahvaljuje Bogu za ogromno bogastvo, ki mu ga je dal, in napoveduje, da bo, ker čuti, da se mu bliža smrt, daroval svetu vse svoje ogromno bogastvo. Svar je seveda povzročila veliko senzacijo v javnosti.

Rockefeller je že dosedaj daroval veliko svojega premoženja v znanstvene in dobrodelne svrhe. Poznavalet cenijo vso to vso na približno milijardno vrednost 100 milijard dolarjev. Vse temu pa premoženje Rockefellerja le še raste. Zadnji veliki krah newyorških bank mu je prinesel dobiček najmanj 10 mili-

jard dolarjev! Rockefeller je namreč igral a la hausse, ker je kupil za več milijard dolarjev vrednostnih papirjev; seveda je prodal svoje lastne papirje a la hausse in jih zopet kupil nazaj a la baisse, tako da je postal skoro edini gospodar »Standard Oil«.

Rockefeller, ki je dosegel tako visoko stopnjo obremenitve s bogastvom, kakršnega ni imel še nihče v zgodovini človeštva, je razumel, da njegova ogromna moč lahko postane tudi nevarna. Ogromno podjetje »Standard Oil«, ki ga je ustvaril iz nič, je preveč naraslo, tako da je, kakor je svoj čas bil dinosaurus ogrožen od majhnih živali, danes ogrožen po napredih angleško-holandskega petrolejskega podjetja Shell, ki oddaleč ni tako ogromno, razpela pa s skrajno inteligentnimi silami. Baje stari Rockefeller ne čuti več moči, da bi svoj tako ogromen trust v smislu racionalizacije reformiral in se zato že delj časa bavi z mislijo, ka-

ko bi svoje bajnoslovno premoženje obrnil na drug način in prid človeštva.

To je tisto, na kar je bogati starec namignil v svoji poslanici, v kateri obeta, da bo presenetil svet s tem, da mu bo vrnil svoje premoženje.

Rockefellerjeva poslanica se doslovno glasi sledeče: »Gospod, daj mi, da bom pametno uporabil darove, ki si mi jih Ti dal tekom mojega življenja. Pomagaj mi, da bom spoznal, da največja sreča obstaja v tem, da delim s svojimi soljudmi to, kar si mi Ti milostno podaril. Brez pomisleka sem sprejel iz Tvojih velikodušnih rok vse, kar mi je usoda nudila, zato pa prosim daj, da bom tudi brez pomisleka Tvoj dar razdelil med vse, ki so potrebni. Kakor si Ti, o Bog, bil izvor moje sreče, tako naj bo moje življenje izvor sreče za moje solbne v Tvojem imenu. Zakaj, ako damo drugim, smo vrnil samo njim in Tebi.«

Podrobnosti o preoceanemskem letu ital. zračnega brodogojca

Rio de Janeiro, 11. jan. s. Med tem ko minister Balbo s svojimi 11 aparati iz Port Natala še ni po programu vzletel proti Rio de Janeiro, kjer ga slovesno pričakujejo, ker čaka na dvajseti aparat, ki je bil na poletu iz Afrike moral pristati na vode Atlantskega oceana, prihaja vest, da je ta aparat za polet sploh nespособen. Ta aparat pod poveljstvom kapitana Baistrocchia je bil primoran, da se na poletu iz Afrike proti Port Natalu spusti na Ocean, kjer ga je vlekla italijanska ladja-spremljevalka v arstvo in vlekla do otoka Fernando de Noronha. Ker zaradi visokega morja ni bilo mogoče pristati na otok, da bi se aparat demontiral, je vlekla ladja letalo še 1400 km naprej proti Port Natalu. Toda ko so se že videli svetilniki brazilske obale, in se je ladja nahajala v gostem dežju in viharju, je bilo letalo zagnano v ladjin trup ter tako poškodovano, da ga je

bilo treba v temni noči demontirati z veliko težavo. Rešili so morje in instrumente, trup sam pa so popolnili.

Tako bo Balbo danes, 11. j. m., odletel preko Bahije v Rio de Janeiro smu z 11 aparati. Dva aparata sta namreč, kakor se je že poročalo, že pri vzletu iz Bolame v Afriki zgorela in se polopila v Oceanu.

Cepprav se mora vpoštevati izredne težave in neugodne okoliščine, v katerih se je ta dolgi polet italijanske vojne zračne eskadre vršil, so strokovnjaki mnenja, da je bilo črtev preveč. Stevilo ubitih letalcev ne znaša samo pet, kakor se je prvotno poročalo, ampak sedem, stevilo izgubljenih aparatov znaša pa tri od štirinajst.

Piloti so v Natalu pripovedovali posameznosti dramatičnega poleta iz Afrike v Brazilijo. Vsi poudarjajo, da je bilo skrajno predrzno dvigniti se iz Bolame v zrak s težo 4000

kilogramov za vsak aparat. Eden izmed pilotov je dejal: »Največje premagovanje sredi temne in oblačne noči brez lune je bilo to, da nismo smeli obrniti pogleda navzdol, da bi videli mersko gladino. Zakaj če letalec v takih okoliščinah to stori, se mu zdi kakor da bi se merska gladina vzhodila in se dvignila napram aparatu. Ta optična iluzija privede do tega, da hoče pilot popraviti svoj položaj in napravi napačni manever, tako da se aparat nagne posev navzdol v morje.« Piloti so morali opazovati edino le tako zvani visokomer, da so brez orientacije na morje vedno vedeli, kako visoko se nahajajo, in pa aparat, ki kaže, ali je letalo v ravnesvi, to je horizontalno oziroma vzporedno z mersko gladino. V obse so se letala nahajala nizko nad morjem, čigar gladina se večinoma ni mogla razločevati od neba; vidna nad morjem je varirala med 5 in 200 m.

Kaj meni o mednarodnih odnošajih g. Thomas

Praga, 11. jan. k. Ravnatelj mednarodnega delovnega urada, ki biva sedaj v Pragi, je na sprejemu čestitkarjev govoril danes precej nepokrito o bodoči izvolitvi dr. Beneša za predsednika razorožitvene konference. Izjavil je, da bo Češkoslovačka z osebno željo svojega zunanjega ministra v bodočih dveh letih, posebno leta 1952, igrala še večjo vlogo kakor doslej, ker se bo v tem letu v razorožitveni konferenci načela fiksacija razorožitvenega vprašanja. Dalje je izjavil, da je despet v Češko-lovaško zato, da dobi informacije o vprašanju delovnega časa v rudnikih rjavega premoga in o osmemurnem delovniku v industriji stekla. Glede splošne gospodarske krize je izjavil, da imajo države Srednje Evrope nalogo, postaviti jedno bodajo gospodarske Panevrope. Na tem vprašanju imajo največji in najdaljši interes. Pristavil je: »Smejem se, če svet obkrojuje konec stare avstro-ogrske monarhije, Ravno nesev avstro-ogrskega teritorija je bil vzrok svetovne vojne. Brez mednarodnega sodelovanja ni mogoče noben evropski sporazum. Briandovo idejo je treba entuziasmično podpirati.«

Koliko ima prebivalstva CSR

Praga, 11. jan. k. Sedaj je znan rezultat ljudskega štetja na Češkem. Po štetju 1. decembra 1950 biva na Češkoslovaškem 7.105.216 prebivalcev, dočim jih je bilo leta 1921 le 6.670.582. Prirastek prebivalstva znaša 6,48 odstotka, gostota prebivalstva pa 157 na kvadratni kilometer proti 121 v letu 1921.

Čičerin

Bivši član sovjetskega poslaništva v Stockholmu, S. Dimitrijevič, je napisal o bivšem sovjetskem komisarju za zunanje zadeve Čičerinu članek, iz katerega posnemamo:

Ce ne bi bilo nobene revolucije in nobene Lenina — ne bi Čičerin v političnem svetu nikdar pomenil. Neznaten, odslovljen uradnik zunanjega ministrstva. Njegovo življenje bi komaj zapustilo kako sled, niti v obliki mišne anekdote: posebnosti neznatnih ljudi ne zanimajo nikogar. Lenin in revolucija sta ga napravila za zunanjega ministra ogromne države — in v silni zgodovinski dobi.

Čičerin si ni sam ustvaril svojega položaja. Ni stremel za oblastjo in se ni s pohlepimi in močnimi zobmi zagrizel vanjo, kakor mnogi drugi, on ni plezal od stopnje do stopnje, odri-vajoč druge. Ce ne bi bilo Lenina, bi Čičerin danes najbrže sedel v enem številnih sovjetskih arhivov in vlagal akte. Lenin ga je zgrabil za ovratnik njegove ponošene suknje in ga posadil na stol ljudskega komisarja za zunanje zadeve. Čez nekaj časa je slo ime Čičerin po vsem svetu. Lenin se ni zmotil.

Kaj je vleklo Lenina k Čičerinu? Ker je bil ta nekdo uradnik zunanjega ministrstva? Komaj. Čičerin je bil v starem ministru preveč brezpomembna oseba in ni imel s pravim diplomatičnim delovanjem nobenega stika. Ime? Ker se je njegov oče pisal Čičerin in je bila njegova mati grofica Capskaja? To je igralo gotovo vlogo. Lenin je cenil imena in zveze. Zaradi njegovih zvez z inozemskimi industriji je podpiral in protežiral Krasina, Čičerin je s svojim imenom tako v Rusiji kakor zunanji nje tvoril živo zvezo z zgodovinsko Rusijo.

To pa seveda ni bilo glavno. Glavno so bile posebnosti Čičerinove narave. Čičerin ni bil mož akcije. Ni imel ukazovalne roke, ki bi vedila dogodke in ljudi. V realnem življenju je bil mehak kakor vojak, boč kakor klobas, elabočen kakor otrok. Življenja ni poznal in so ga je bal. Bil je svojevrsen človek. Ljubko je, narvozen in godrnjal, dolgo babil telovnik ali ovratnico, ki bi bila na modernem ali najorginelnem. Zmečkana ovratnica ga je mogla bolj razburiti kakor neprijetna diplomatska nota. Cele ure je lahko poslušal čenče o raznih skandalih. Zmečaval ni dobrega vina, kurje pečenje in divjačine z dobro omako. Ce bi pa zagledal kokoš, zajca ali srno, bi izgubil glavo in ne bi vedel kaj početi z življem.

Ljudi se je bal in se je zato trudil, da bi po možnosti čim manj prišel v stik z njimi, celo z uradniki zunanjega urada. Običaj je z njimi po listkih. Vsako jutro so po komisariatu in po njemu pridruženih uradih raznašali debele zavojčke Cifer, novih listkov, vsi po istem kopitu: »Spoštovani sedrug...« in spodaj s prav majhnimi črkami podpis: Georgij Čičerin. Na teh listkih so bile večkrat napisane samo dve, tri besede: vprašanje, reklamacija, prošnja. Včasih pa cela politična razprava. Posebno red se je Čičerin posluževal listkov, če je imel komu kaj neprijetnega sporočiti; da bi to osebno storil, ni imel dovolj poguma. Na listkih so mu tudi uradniki odgovarjali. Bili so odgovorni sodelavci zunanjega komisariata, ki so vsak dan obvešali s Čičerinom po listkih in na ta način rešili množine vprašanj, po cele tedne, ne da bi ga videli. Novih eseb Čičerin ni imel. To so bila sumljiva in nevarna bitja. Ni vedel, kako bi se napram njim obnašal, kaj mislijo, kaj hočejo;

Sovjeti hočejo osvojiti svet

Z ogromnim zračnim brodom

London, 11. jan. s. »Daily Mail« pravi, da je v stanju očitke in raziskave podoben o zračnih silah sovjetske Rusije, ki uprev strahobno naraščajo. Pod vidom pospeševanja civilnega zrakoplovstva za polno in trgovsko zvezo gradi moskovska vlada vojno zračno brodogojstvo, s katerim upa, da bo v ogromnih poletih zavojevla svo Evropo.

Vlada izdaja ogromne vrede za zrakoplovstvo in aviatično šole štejejo letos 18.000 pilotov, škola gojencev, med njimi mnogo žensk, ki dovršujejo trimesečni kurz za bombardiranje. Na čelu sovjetske aeronavtične organizacije so po zbiranju »Daily Mail« nemiki tehniki. Več kot 6000 Nemcev služi kot instruktorji in komandanti zračnih eskadr v sovjetski armadi. Oni tudi vodijo aeronavtične akademije, katerim svoj na čelu Kolopov. Mnogotestne tovarne izdelujejo ogromno število letal, sredstva pa daje tako zvanj Osovjplan, to je sovjetska organizacija za kemično svetlobo, ki doživja svoja sredstva tudi na ta način, da odleguje od plače uslužbenec in delavci.

Sovjetska vojna aviatika koncentrija svoje delo na svoje vaje na pol kune, kateri merijo zlasti na uničenje velikih mest. Sledirajo se predvsem ofenzivni načrti, ki bi jih zvedle velike zračne eskadre, opremljene za dolge plete v katerihkoli času dneva in v najtežavnejših okoliščinah, tako na pr. v zimskem času. Neki angleški opazovalec, ki se je vrnil iz Rusije, pripoveduje, da bi se ti napadi izvrili.

Na sledeči način: Prva eskadra bi metala na zemljo neškodljive bombe, ki bi povzročale samo paniko med prebivalstvom. Nato bi sledili močnejši aparati, ki bi metali eksplozivne bombe. Za njimi bi prišla letala, ki bi metala ogromno število posebnih majhnih bomb, ki vžgajo. Konec bi tvorila eskadra, ki bi spuščala bombe s strupenimi plini.

Kot gre na tem pripovedovanju na račun fiktivnih namer sovjetske vlade, koliko pa na račun fantazije tega angleškega lista, ki večkrat pripada zelo neverjetne vesti iz Rusije, je težko dognati. Na vsak način razpolagajo vse velike države brez izjeme z močnimi zračnimi vojnimi brodogojstvi, vžigalnimi bombami, strupenimi plini in mogoče še drugimi uničujočimi sredstvi.

Fešiščna slovesnost na Krasu

Pastojna, 11. jan. s. Danes so v Hrufevju odprli v navzočnosti šefa generalnega štaba italijanske fašistične misle Temuša spominiki klemen fašist Blažini, ki je bil, kakor znano, 7. januarja 1939 od nemancev ustreljen, ko se je nahajal v občinskem uradu v Hrufevju, kjer je služil za občinskega seld. Blažina, ki ga fašisti sedaj tako slavi, je bil seveda Slovenec, ki je že leta 1921 vstopil v vrste fašistov.

merčiti je bil kdo njih celo odposlanec strašne GPU ali centralnega komiteja stranke, ki naj bi njega, Čičerina, opazoval. Čim se je v komisariatu pojavil acv sodelavcev, je postal Čičerin čisto zmešan, umaknil se je, nezaupljivo pogledoval, se postavil tako, kakor da ga ne bi opazil — in to tako dolgo, dokler se ga ni, po enem ali dveh letih, navadil.

Čičerin je živel po noči. Spat je legel ob 8 zjutraj, vsal med ero in drugo uro popoldne, zvečer se je zopet odpočil — in nato delal vso noč. Dnevni čas je bil zanj najmušnejši. Čas neprijetnosti: molečih glasov, srečavanja z ne ljubimi in poznanimi osebami, uradnih konferenc. Ponoči tega ni bilo. Prihajale so samo znane osebe. Ponoči se je lahko osredotočil: na zavestno poročilo, na kako knjigo, na glasovir. Ponoči je lahko razmišljal o najzanimivejših problemih.

Na cesti se je Čičerin le redko pokazal. Vozil se je v starem avtomobilu na konference. Zvečer pa v eno ali drugo inozemsko poslaništvo. Zdravniki so ga vzirjali na, tem, da se mora sprehojati, vdihavati svež zrak. Bilo je neprijetno, pa se je vseeno vdal. Začel je z izleti — vse v zaprem avtomobilu, zavil v ogrinjalo, da ne bi vleklo. Avtomobila ni nikdar zapustil. Po praznikih, ko je bilo okrog komisariata prazno, je zjutraj stopil na cesto. Hodil je kake pol ure okrog hiše — na topol solnčni dan v debelem plaču, z ruto okrog vratu, in galočih, z dežnikom. Če je zagledal znanca, je zbežal skozi vrata.

Njegovo edino razvedrilo — razen knjig, časopisov, aktov, g. d. b. — so bili diplomatski sprejemi. Tam se je zbral ves svet in tam je

Požar pri Šmarju

Šmarje na Dolenjskem, 11. januarja. Sinoči (v soboto) okrog 8 je nenadoma nastal požar pri posestniku Jožetu Novaku, po domače »Pri Antonku« na Plešah pri Šmarju na Dolenjskem. Ljudje so se ravno spravili k sobotnemu počitku, noč je bila mirna, samo burja je malo pihala in sneg je nalezaval. Kar nenkrat se v tem nočnem miru zelo posveti, kajš ogenj je nastal pod kozolcem, ki je bil takoj ves v plamenu. Kmalu so se začeli glasovi zvonov iz bližnjih cerkva, obenem je tudi tovarna v Grosupljem začela dajati signale, da gori. Skoraj polovico neba je bilo razsvetljenega. Ogenj je nato objel še hlev in pol z Estlico, v kateri je bilo zelo veliko letja. Sreča v nesreči je bila, da je bil po strehah še sneg, ki je pred kratkim zapadel, drugače bi najbrž zgorela tudi hiša nesrečnega posestnika, in pa, da stojijo ta poseleja na zahodni strani vasi, ker bi v drugem položaju lahko burja povzročila še večje nesrečo. Razen polopja je pogorelo dosi kmet, naselja, vozovi, mulčnica in drugo gospodarsko orodje. Živino so rešili vso. Zavarovalnica je tako majhna, da bo komaj za prav najnujnejše potrebe. K požaru je prišel tudi g. kaplan iz Šmarja in orožniki s Skofljice. Obenem so se odzvali okoliški gasilci. Najprej so prišli iz Šmarja z močrno in ročno brigadno. Ti so se res zavedli svoje dolžnosti in so vztrajali do zadnjega. Dalje so bili gasilci iz Skofljice, Pijave gorice, Ponove vasi in Gabne. Vsi niso stopili v akcijo, ker je dostop do vasi zelo težaven in je bil požar hitro omejen. Požar je nastal na nepojasnjen način, najbrž po zlobni roki. Ljudje namreč pripovedujejo, da je hotel ponekod neki tujec okoli in je ljudi vpraševal, točno omo ter da se je zelo sumljivo obnašal. Zadevo imajo v rokah orožniki.

Ogromen plaz

New York, 11. jan. s. Iz Guayaquila poročajo o ogromni nesreči: Brzovlak, ki je bil z mnogimi potniki namenjen v Guayaquil, je bil v okraju Huagra zaloten od ogromnega plaza, ki je vlak skoraj popolnoma zasul. Takoj se je organizirala rešilna in pomožna akcija in po do gem nepekujenem delu so izveleli iz velike mase 170 mrličev in veliko ranjencev.

Živi pokopani

San Francisco, 11. jan. s. Pod neko železnico galerijo je delalo 20 delavcev. Naenkrat se je vdrl plaz, ki se je bil nenadoma utrgal s hrba nad galerijo. Galerija je popolnoma zasuta. Na lice mesta so bili odposlani delavci, ki skušajo izvrtati v zemljo rov, po katerem bi se vpeljal zrak do zasutih delavcev.

Čudežno ozdravljenje

Rim, 11. jan. s. »Giornale d'Italia« poroča:

»V Reggio Emilia se je pripetila dogodek, ki se splošno označuje kot čudež. Vdova Pasquali, stanujoča s petimi majhnimi otroci v revni sobi mestne klanice, ima hčerko Alice. Malo deklico že dolgo uničuje bolezen, ki so jo zdravniki točno diagnosticirali kot gangliarno in trevčno tuberkulozo. Deklica že celo leto ni več hodila v šolo in je doma ležala.«

»Pred dvema tednoma je obiskala revno družino znana dobredelna gospa, ki je prišla s seboj relikvije od sv. Terezije od Deteta Jezusa. Od te relikvije je gospa odrgala majhen kosček svilene ovoja in ga položila na jezik deklici, ki ga je splaknila doli s kozarcem voje. Ponoči nato se je zdelo, da se je bolezen poslabšala, rano zjutraj pa je bil otrok popolnoma prenovljen. Mati in bratje oziroma sestre so bili kar presenečeni od te nenadne izpremembe. Poklicali so dobrotinca, ki je takoj poklicala zdravnika. Zdravnik istotako začuden, je izjavil, da bi mogla ta izprememba biti samo prehodna. Toda Alice je še istega dne vstala in se je počutila popolnoma zdrava. Ko je zdravnik zopet prišel, je našel deklico v tako zdravem stanju, da jo je moral že pustiti v šolo.«

»Tudi še danes je deklica popolnoma zdrava, kakor da ni bila nikoli bolna.«

Čičerin živel. Večkrat so že vsi gostje odšli, on pa je ostal z gostiteljem do jutra.

Temeljne črte Čičerinovega pota so vodile k tradicionalni ruski politiki. Na zapadu: vse zaprlo z bajoneti, po možnosti stabilno stanje. Maximum: obnovitev starih ruskih mej. Kot prvi korak v tej smeri — vrnitev Besarabije. Spekuliranje na interesnih nasprotstvih evropskih velesil, poizkus nasloniti se na eno velesil, mogoče celo zveza ali dogovor z njo. Glavne naloge pa so na vzhodu. Tam je množica zamotanih interesov. Visoka igra na Kitajskem. Zasedba Mongolske. Vedno rastoči volji na zahodnem Kitajskem. Porusenje srednje Azije pod zastavo razvoja narodne avtonomije. Ustvaritev baze, da bi se približali indijski meji. Prijateljstvo z Amanullahom. Osvojitev perzijskega trga. Prijateljstvo s Turčijo. In rige v Mali Aziji, Hedzasu, Iraku. Vse se je pletlo v tej politiki: podkupovanja, intrige, podpora generalom, izdaja, vohunstvo, petroleji, bombaz, zlato, kri. V vsej tej zamotani igri se je Čičerin prav tako dobro spoznal kakor na svojem glasovirju.

To vse je prešlo. Drugi čas — drugi ljudje, metode in cilji. Ljudski komisariat za zunanje zadeve je potisnil ob stran. V ospredju stojita GPU in komunistična internacionala. Glavna stvar je, da za vso današnjo zunanjo politiko ni nobenega cilja več. Svetovna revolucija? Upor delavcev in kmetov? Za to ni potrebno zunanje ministrstvo. In polagoma so se diplomatska zastopstva sovjetske zveze v inozemstvu spremenila v formalna kritja razdirajočega dela kominterne in GPU. To je edino, kar danes zahtevajo od voditelja zunanje politike.

Čičerin je postal odveč.

Dvajset tisoč milj pod morjem

spisai

JULES VERNE.

31

»Imate čisto prav, gospod Arronax, toda jaz sem vam bil že rekel, da črpa »Nautilus« omo-gočajo nakopičene pod zelo visokim tlakom in za-radi tega posoda lahko dobavlja za dihanje uporabni zrak devet do deset ur.«

»Nimam ničesar več ugovarjati,« sem odgovoril. »Samo to bi vas še rad vprašal, kako razsvetljujete svojo pot sredi po Oceanu.«

»Z Ruhmkorffovim aparatom, gospod profesor. Ako se zrakodržna posoda nosi na hrbtu, visi Ruhmkorff na pasu. Obstoji iz Bunsenovega srebra, ki ga ne spravim v delovanje po dvokromovokislem ka-liju, ampak po natriju, ki ga je v morju v izobilju. Indukcijski motek nabira proizvajamo elektriko in jo vodi do posebno konstruirane svetilke. V tej svetilki se nahaja steklena serpentina, ki vsebuje samo izgorke ogljikove kisline. Kadar aparat deluje, začne ta plin goreti z belo neprekinjeno lučjo. Tako opremljen, diham in vidim obenem.«

»Kapitan Nemo, vi vse mo'e ugovore tako te-re-lito pobijate, da si komaj še upam količkej o čemer-koli dvomiti. Kljub temu pa, čeprav sem primoran verjeti v vaše Rouquayrolove in Ruhmkorffove apa-rate, si dovoljujem izražati pomisleke glede pušk, s katerimi nas mislite za ta prezanjivi tako zvani lov oborožiti.«

»Saj o ognjestrelski puški sploh ni govora,« je odgovoril kapitan.

»Torej gre za puško vetrenjačo?«

»Se razume. Kako pa naj na svoji po-mornici proizvajam smodnik, ko pa nimam ne salpetra ne žvepla?«

»Če hoče človek pod vodo z uspehom streljati,« sem trdovratno ugovarjal dalje, »potem mora pre-magati silni odpor, ker je, kot znano, voda 850 krat gostejša ko zrak.«

»Kakor veste, imamo topove, ki so jih po Ful-tonu izpopolnili Angleži Coes in Burley, Francoz Furcy in Italijan Landi s tem, da so jih opremili s posebnim zapiralnim sistemom, ki dovoljuje uspeš-nostne tudi pod onimi pogoji, ki ste jih vi omenili. Ponavljam pa, da se, ker mi manjka smodnik, po-služujem močno stisnjenege zraka, katerega mi čr-palke »Nautilusa« dajo, kolikor ga hočem.«

»Ta zrak se mora zelo hitro izčrpati.«

»Ali nimam Rouquayrolovih posod, ki mi lahko, če je potrebno, dajo zraka? Treba je samo posebne pipe. Sicer pa boste, gospod Arronax, sami videli, da se na teh podmorskih lovih ne porabi ne veliko zraka ne veliko kroglj.«

»Meni pa se zdi, da v tej polutemi in v tej v pri-

meri z atmosfero tako zelo gosti tekočini puška ne more daleč nesti in zato tudi ne more izlepa učinko-vati smrtno.«

»Nasprotno, gospod profesor, iz te puške je vsak strel smrtonosen in četudi krogla zadene žival samo lahno, pade kakor da bi bila udarila vanjo strela.«

»Kako to?«

»Zato ker ta puška ne izstrelije navadnih krogel, ampak male steklene toke (kapsle), ki jih je izumil avstrijski kemik Henrik Len'brok. Teh tok imam na krovu veliko zalogo. Lahko jih imenujemo male leydenske steklenice, ki so zelo močno z elek-triko nabasane. Obdane z jek'eno armaturo in obte-žene s svinčnim dnom, razpošijo pri najhujšem udaru in vsaka žival, naj bo še tako ve'ika in krepka, se zgrudi mrtva, ako jo zadene taka krogla. Pripo-minjam še, da te toke niso večje od šibre štev. 4 in da jih lahko nabašem v puško po deset.«

»Odpovem se nadaljnji diskusiji, sem nato dejal in se dvignil. »Dajte mi katero puško hočete, in me peljite, kamorkoli hočete.«

Kapitan me je peljal do zadnjega dela ladje. Ko sem stopal mimo Nedove in Konzulentove kab'ne, sem ju poklical; sledila sta nama pri priči. Nato smo se podali v celico blizu strojnega prostora. Tam smo se morali obleči v obleko za promenade na mor-skem dnu.

Izprehod po morskem dnu.

Ta celica je bila tako rekoč shramba za orožje in obleko »Nautilusove« posadke. Na steni je viselo okoli tucat potapljaških oprem, ki so čakale na ljudi, katere bi bila volja, da bi se sprehajali po morskem dnu. Ned Land je, kakor hitro je videl te oprave, očitno pokazal, da bi mu bilo zelo zoprno, če bi moral takole reč natakni nase.

»Ljubi Ned,« sem rekel, »gozdovi otoka Crespo, po katerih mislimo loviti, se nahajajo pod mojem.«

»Tako?« je odvrnil razočarani Ned, ki je videl, da mu je meso zemske divjačine, po katerem so se mu cedile sline, splavalo po vodi, »toda v tako opre-mo vendar ne boste zlezli, gospod profesor?«

»Nam pač ne bo ostalo nič drugega, mojster Ned.«

»Vi lahko storite, kar se vam ljubi, gospod Arronax,« je harpunir, skomizgajoč z ramami, odgo-voril, »kar se mene tiče, nočem, ako me naravnost ne prisilijo, imeti s temile rečmi nobenega opravka.«

»Saj vas tudi nobeden ne bo silil, mojster Ned,« je dejal kapitan Nemo.

»Kaj pa Konzulent, ali se ta tudi misli izpre-meniti v potapljača?« je vprašal harpunir.

»Jaz sledim gospodu, kamorkoli se poda,« je odgovoril moj zvesti sluga.

Na klic kapitana sta prihitela dva moža od po-sadke, ki sta nama pomagala obleči težko, za zrak in vodo neprodorno opremo. Bila je iz kavčuka, brez

šiva in tako preparirana, da je mogla zdržati najmoč-nejši pritisk. Bila je trdna, odporna in gibčna ob-enem. Jopič in hlače so bili iz enega. Hlače so končale v debeli nogavici s težkima svinčnima pod-platama. Tkanina jopiča je bila obdana od bakrenih šin, ki so nad prsmi tvorile nekaj oklep, ki je prsi ščitil pred vodnim pritiskom, obenem pa dovoljeval pljučam, da so prosto dihaile; rokava pa sta končala v gibčni rokavici, ki nista rok čisto nič ovirali.

Kapitan Nemo, potem nek njegov tovariš, po-doben Herkulu, ki je moral razpolagati z naravnost ogromno silo, Konzulent in jaz smo bili kmalu oblečeni v skafandre. Treba je bilo samo še vtakniti glavo v kovinasto polkroglo. Preden smo to storili, sem pa še kapitana prosil, naj mi dovoli pregledati lovske puške, ki so bile za nas namenjene.

Eden izmed »Nautilusovih« matrozov mi je po-kazal enostavno puško precej velikega obsega, ki je imela votlo kopito iz jeklene pločevine. Kopito je služilo kot shramba za stisnjen zrak, ki je uhajal v kovinasto cev skozi zaklopko, katere se je odpirala s pomočjo vzvoda. V prostoru, vdolbenem v debeli konec kopita, je ležal magacin s kakimi dvajset električnimi kroglicami, ki so po nateznem peresu stopale avtomatično v puškino cev.

»Kapitan Nemo,« sem dejal, »puška je brez hibe. Lahko se da z njo ravnati in pravo veselje bo stre-ljati. Toda kako se bomo spustili na morskno dno?«

»Ladja leži sedaj na morskem dnu in zato se nam je treba podati samo na prosto.«

»Pa kako vendar?«

»To boste kmalu videli.«

Kapitan Nemo je vtaknil glavo v okroglo kovi-nasto pokrivalo. Konzulent in jaz sva storila isto in sva še slišala, kako nam je Kanadec porogljivo želel »srečen lov«. Zgornji del našega kostuma je imel obliko bakrenega ovratnika z vzvoji, v katere se je privla bakrena čelada. Tri po treh debelih steklih zaščitene odprtine so nam dovoljevale razgled na vse strani in treba je bilo samo, da smo glavo v votli krogli vrteli. Kakor hitro je bila krogla pri-vita, so začeli na našem hrbtu pripeti Rouquayrolovi aparati delovati in kar se mene tiče, sem dihal čisto lahko.

Z Ruhmkorffovo svetilko spredaj na pasu in puško v roki sem bil pripravljen za odhod. Toda, če hočem biti odkrit, morem reči, da bi mi, stisnjenemu v to težko obleko in s svinčnima podplatoma pri-i-temu na palubo, ne bilo mogoče samemu napraviti en sam korak naprej.

Toda tudi za to je bilo preskrbljeno. Začutil sem, kako me je nekdo iz oblačilne shrambe porinil v drug prostor. Za menoj so porinili mojega zvestega tovariša. Bili smo zopet v drugem oddelku. Čul sem, kako so se za nami avtomatično zaprla vrata. Bili smo v popolni temi.

O spominu in še kaj

O slavnem izumitelju Edisonu se pripo-vedujejo zanimive stvari. Tako je bilo n. pr. že večkrat slišati, da Edison, o katerem je zna-no, da kljub svoji nadarjenosti ni obiskoval visokih šol, ni v stanu razrešiti razmeroma lahkih nalog iz matematike in trigonometrije. Ta genij, kateremu se ima svet zahvaliti za celo vrsto izumov, je mehnično in praktično tako enostranski, da mora vse matematične in fizične račune prepuščati svojim asistentom. Edison sam pravi, da bi težko položil srednje-šolsko maturo iz matematike brez dolge pri-prave in študija. Podobnih slučajev pa je na svetu vse polno.

Tako je bil Frank Huxley do svoje smrti uganka. Ko so mu leta 1919 — bil je takrat star 8 let — pred profesorskim kolegijem pre-čitali 12 tiskanih strani njemu nepoznanega čtiva, je vseh 12 strani še enkrat ponovil brez najmanjše napake. Nekaj let pozneje je po-slušal na radiju precej dolg govor predsednika Coolidgea in ga je pozneje od besede do be-sede ponovil, pri čemer so ga kontrolirali s pomočjo časnikov, ki so objavili govor. Ta ču-den pojav na polju spomina pa je bil silno malo nadarjen za druge stvari, in je n. pr. silno težko obvladal fiziko in kemijo.

O podobnem pojavu priroveduje tudi pro-fesor Lindsay. 13 letni Zerah Colburn je imel čudovit dar računanja na pamet. Vprašali so ga za 16. potenco števila 8 in je odgovoril v dveh minutah. Vsak matematik pa ve, da je brez logaritmičnih tablic treba za to najmanj deset minut računanja na papirju. Drugič so ga vprašali, koliko je 4395 krat 4395. V pol minute je odgovoril: 19.316.025. Na vprašanje, kako je tako hitro prišel do tega rezultata, je odgovoril: »Najpreje sem pomnožil 293 z 293 in potem ta rezultat dvakrat s 15, ker je 4395 15 krat 293.«

Nekateri izmed takih otrok izgube te svoje sposobnosti v poznejšem življenju, drugi pa jih obdrže do starosti. V nekem angleškem varijetaju je pred leti nastopal neki Datas. Njegova posebnost je bila, da je imel v glavi neizmerno število raznih datumov, in je na vsako tozadevno vprašanje takoj brez napake odgovoril. Tako je znal našteti točne datume vseh zgodovinskih bitk. Vedel je tudi natančno, na katere dni so gotovi konji nastopali pri dir-kah. Pri tem se mu je nekoč pripetil zanimiv slučaj. Datas je za časa vojne kazal svojo umetnost v neki vojni bolnišnici in neki vojak ga je v šali vprašal: »Kdaj je na Angleškem

zadnjič sredi leta padel sneg?« Datas je tre-nutek pomislil, nato pa je odgovoril: »To se je zgodilo 27. avgusta 1876, ko je konj »Snege« pri predzadnji dirki v Ascotu pred ciljem spo-drstil in padel.« Ta spretni odgovor so sma-trali sprva za šalo, pozneje pa so šli gledat v almanah konjskih dirk, kjer so ugotovili, da je Datas na njihovo šaljivo vprašanje popolnoma pravilno odgovoril.

Tudi iz starih časov so znani slučajji takih umetnikov. Tako se je govorilo, da je poznal Temisoklej ime vsakega Atenca. Ko so ga vprašali, kako si on to zapomni, je dejal, da bi se najraje naučil umetnosti pozabljanja, ker se mu zdi breme spomina nadležno. Kardinal Mezzofanti je znal 30 jezikov perfektno, 72 pa jih je znal popolnoma razumljivo. Na nekem zborovanju duhovnikov se je lahko razgovar-jal z vsakim v njegovem lastnem materinem jeziku. Nedavno je umrla univerzitetna pro-fesorica v Cambridgeu Jane Ellen Harrison, ki je znala 25 raznih jezikov.

Nasprotno pa je zopet znano, da so mnogi ljudje, ki so postali nesmrtni radi svojih duševnih zmognosti, v mladosti niso dosegli niti povprečne inteligence svojih sošolcev. Billroth, Newton, Liebig, Pasteur, Bismark in drugi so svoje učitelje in profesorje naravnost tirali v obup radi svoje nenadarnosti.

Iznajdlivost žepnih tatov

Budimpeštanske ulice so zadnje dni pokrite s poledico in rešilna postaja ima mnogo opravila z nerodami, ki si kar na lepem sredi ceste zlomijo nogo ali roko. To padanje ljudi pa so izrabili tudi žepni tatovi, in te dni se je dogodil v Budimpešti zanimiv slučaj. V neki prometni ulici je nenadoma padel elegantno oblečen gospod in obležal očitno nezavesten na tleh. Takoj je skočil k njemu mimo-idoči trgovec Mander, toda vsi njegovi napor, da bi premaknil na tleh ležečega elegantnega gospo-da, so bili zaman. Priskočil je k ponesrečencu še neki drugi gospod v bobrovem kožuhi in obema se je posrečilo, da sta zvelikla nesrečno žrtev pole-dice v bližnjo vežo. Med potjo je prišel elegantni gospod k zavesti in začel tožiti o bolečinah na gla-

vi in desni nogi. Gospod v bobrovem kožuhi je ta-koj stekel na rešilno postajo, ki naj bi prišla njo ponesrečenca z vozom. Toda silno dolgo ga ni bilo nazaj, tako da je elegantni ponesrečeni gospod na-prosil Mandra, naj gre na bližnjo policijsko straž-nico, morda se bo tam dobila pomoč. Trgovec je res odšel in se čez nekaj časa vrnil s stražnikom. Polna usmiljenja odpreta večna vrata, kjer je Man-der pustil ponesrečenca, toda o tem ni bilo več ne duha ne sluha. Slučajno je prišel po stopnicah hiš-nik, ki je strmečima gospodoma naznanil, da je pred nekaj minutami videl hiteti nekega elegani-nega gospoda skozi zadnja hišna vrata. Trgovec se je nehotе prijel za žep, kjer je imel uro, toda te ni bilo več. Sedaj je postalo gospodu Mandru jasno. Nasedel je prefriganemu žeparju, oziroma žepar-jema, zakaj gospod v bobrovem kožuhi je bil oči-vidno njegov tovariš. Kakor poročajo iz Budimpe-šte, se je ta slučaj v zadnjih dneh večkrat pripetil. Trgovec Mander pa si bo presneto premislil, pre-dno bo šel spet kdaj dvigat kakšno »žrtev« pole-dice.

Naselbina iz kamnite dobe

V Skara Braču, mali vasici na enem izmed Orkneyskih otokov, so odkrili naselbino iz kamnite dobe. Omenjena naselbina sestoji iz devetih biva-lišč in delavnice, med katerimi vodi silno ozka pot. Ta »glavna cesta« tvori vse polno ovinkov in kotov, očitno, da prikriva tuju velikost naselbine. Med drugim so našli tudi kamenito krsto, v kateri sta ležali dve ženski okostji, pokriti z živalskimi ko-žami. Našli so tudi več ogromnih kamenitih plošč, ki so najbrže služile kot glavni vhodi in so branile naselbino pred napadi tujecev in divjih zveri. Vsi pohištveni predmeti, tudi »postelje«, so iz kamna. Našli so tudi še precej dobro ohranjeno ognjišče in kamenito posodo, ki je najbrže služila za shra-njevanje rib, in pa vse polno raznih okraskov iz živalskih kosti in iz zob konj in morskih psov, do-kaz, da je bil človek že v kamniti dobi nečimern.

Inserirajte v »Slov. listu«!

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
SOLSKÉ ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZKEDNO UGODNIH CENAB
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
IL NADSTROPJE

Špecerliško in kolonizacijsko blago.

umetna gnojila, cement itd. itd.
dobavlja

Gospodarska zveza v Ljubljani

za
za trb premog
mha drva
ali hoks
ključa tel 2056
oz. naročite v
Wolfovi i pri
Dom. Čebin

Naročajte
»Slov. listu«!

Dvokolesa

motorji, šivalni stroji, otroški in igračni
vozčki pnevmatika, posamezni deli,
Velika izbira, najnižje cene - Prodaja na obroke.
Ceniki franko.

»TRIBUNA« F. B. L.
tovarna dvokoles in otroških vozčkov
LJUBLJANA, Karlovska cesta štev. 4

Edini slovenski zavarovalnica brez tujega kapitala je
Vzajemna zavarovalnica
o Ljubljani,
v lastni palači ob Miklošičevi in Masarikovi cesti.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe.
- b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljake pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpokam in prelomu.
3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Zastopniki v vseh mestih in farah.